

Jugoslavija zavrgla Mussolinijeve pogoje.

Jugoslavanski poslanik zapustil Rim. Iz Trata javljajo, da Jugoslavija mobilizira. Druga vest se glasi, da belgradska vlada išče zvezo s Sovjetsko Rusijo. Mussolini, kateremu je rapalska pogodba nova krpa papirja, ne mara razsodišča v zadevi Reke. — Poslanski svet, katerega dominirata Francija in Italija, je poslal Grkom Mussolinijeve pogoje in grška vlada jih je sprejela.

NOVEJŠE VESTI.

Belgrad, 8. sept. — Jugoslavanska vlada je smoti definitivno odklonila Mussolinijeve pogoje glede Reke. Jugoslavanski poslanik v Rimu je bil brzojavno obveščen, naj sporoči italijanski vladi sklep Jugoslavije in potem naj odputuje domov. Ženeva, 9. sept. — Pašić se je pogajal s italijanskimi zastopniki, a je hitro odpotoval v Belgrad, ko ni bil dosežen nikak sporazum. Italijanski časopisje preti, da bodo Mussolinijeve čete storile isto z reko kot so s Krfom, če so bo Jugoslavija le kaj ustavljala. Jugoslavija veščak za zunanje zadeve M. Ribarac je bil pozvan iz Rima domov. Skušal je v Rimu doseči sporazum. Jugoslavija še vedno zavzema stališče, da mora ostati v veljavi rapalska pogodba, katero pa smatra sedanja italijanska vlada za navadno krpo papirja. Lažke čete so še na Reki, a močne posadke so komaj sto metrov proč od reške meje.

Jugoslavija mobilizira?

Rim, 8. sept. — Iz Trata javljajo, da se Jugoslavija pripravlja na mobilizacijo svoje armade. Belgradska vlada smatra mobilizacijo potrebno za zaščito svojih mej v slučaju, da se njena zavezniška Grčija zaplete v vojno in radi homatij na Ograkem in v Bolgariji.

Jugoslavija išče zvezo s Rusijo?

Pariz, 8. sept. — Grško-italijanska kriza je znenkrat pod streho poslaniškega sveta, toda zavezniški diplomatje so alarmirani vsled napetih odnosov med Italijo in Jugoslavijo. Kakor tu poročajo, išče Jugoslavija alijanco s Sovjetsko Rusijo.

Mussolini noče razsodišča za reški spor.

Rim, 8. sept. — Iz Belgrada poročajo, da namerava Jugoslavija predlagati, da se reški spor poveri razsodišču. Predsednik Švice naj bi bil razsodnik.

Italija je proti temu. Mussolini ne bo sprejel nobenega posredovanja in razsodišča v reški zadevi.

Mussolini zahteva, da Jugoslavija sprejme njegove pogoje glede Reke najkasneje do 15. septembra t. l.

Rapalska pogodba je "krpa papirja" — za fašiste.

Ženeva, Švice, 8. sept. — Skupščina Lige narodov danes zopet zboruje, toda na dnevnem redu ni drugega kakor sprejem Svobodne irske države v Ligo.

Delegatje malih držav so silno poparjeni vsled dejstva, da sta Mussolini in Poincare šla preko Lige in zdaj sama rešujeta grško zadevo pod krinko poslaniškega sveta; s tem je Liga pokazala, da ni nič drugega kakor igračka v rokah veselih.

Ali homatij še ni konec. Italijanski ultimatum Jugoslaviji prinaša nov konflikt. Delegatje pravijo, da Mussolini smatra rapalsko pogodbo glede Reke za "krpico papirja", čeprav jo je Italija ratificirala. Ako izbruhne nov vihar na Jadranu, kdo naj predvidi posledice?

Poincare je osvojil Mussolinijev ultimatum Grški.

Pariz, 8. sept. — "Cezar" Mussolini in "Napoleon" Poincare sta postavila nad Ligo narodov in na vladarja Evrope, ko sta večerj za diktirala takozvanemu poslaniškemu svetu v Parizu, naj osvoji ita-

lijsanski ultimatum Grški. To se je brez malega tudi zgodilo.

Poslanski svet — naslednik prejšnjega zavezniškega vrhovnega sveta — je večerj brzojavno poslal grški vladi skoro iste pogoje za poravnane spora s Italijo kakršne je poslal Mussolini pred desetimi dnevi, predno je okupiral Krf in druge grške otoke.

Nota poslaniškega sveta se glasi: Grška je moralno in materialno odgovorna za umor italijanske razmejne misije v Janini in mora naložiti v katerikoli dobri inozemski banki 50 milijonov lir garancije, da bo plačala odškodnino Italiji; posebna komisija, obstoječa iz Francoza, Angleža in Italijana in kateri bo predsedoval Japonec, ima preiskati zadevo umora Grška mora dati častno zadovoljenje Italiji s tem, da salutira italijanski zastavi s strelji iz topov v prisotnosti angleških in francoskih bojnih ladij v Pireju ter s tem, da se vrši v katoliški katedrali v Atenah maša za umorjene Italijane in vsi grški ministri morajo biti navzoči; preiskovalna komisija določi vsoto odškodnine, katero plača Grčija.

Italijanski poslanik je izjavil, da Italijani izpraznijo Krf in druge grške otoke, kadar Grška plača zadnji obrok odškodnine. Ameriški in japonski poslanik sta zavzela nevtralnost stališče in nista glasovala; Francija in Italija sta torej dominirali sejo poslaniškega sveta na celi črti.

Grška je sprejela pogoje.

Atene, 8. sept. — Predsednik grške vlade Gonatas je izjavil, da je vlada sprejela pogoje poslaniškega sveta glede poravnane spora s Italijo.

Nemčija začela pleniti zlato.

Finančni diktator imenovan. — Pogajanja s Francijo. — Diplomatična zveza s Belgijo.

Berlin, 8. sept. — Najvažnejši današnji dogodki v Nemčiji so sledeči:

Stresemann je imenoval "finančnega diktatorja" v osebi Fellingnerja, ki ima oblast konfiscirati tuji zlat denar, kjerkoli je skrit in aretirati ter kaznovati vse tiste, ki ne dajo zlata iz rok. Na podlagi zaseženega zlata namerava vlada izdati nov nemški denar. Vlada namerava zapreti privatne banke. Marka je večerj padla na 70 milijonov za ameriški dolar. Pogajanja s Francijo so dospela do točke, ko se lahko reče, da pride do gotovega sporazuma v enem tednu.

Diplomatična zveza s Belgijo, ki je bila pretirana ob časa zasedbe Poruhurja, je zopet vpostavljen.

Nemški poslanik je bil poslan v Bruselj.

Iz Bavarske je prišla vest, da nameravajo bavarski fašisti okupirati Mofakovo in oklicati monarhijo.

Iz Saksonske pa prihaja vest, da nameravajo komunisti oklicati diktaturo proletarija v Draždanih.

JUGOSLOVANSKI POSLANIK SE JE VRNIL IZ DOMO. VINE.

Washington, D. C. — (Poročevalni urad kralj. S. H. S. v Washingtonu). Jugoslavanski poslanik dr. Ante Tresić Pavičić se je vrnil s svojega potovanja iz Evrope in prevzel svojo službo dne tretjega septembra t. l.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Lewis, vodja rudarjev, je zopet sklenil kompromis s baroni premoža, toda rudarji bodo glasovali, če sprejmejo nove pogoje.

Organizirani delavci za odpravo privatnih munijskih tovarn.

Civilna vojna s kukluksi v Oklahomi; zvezna vlada drži roke proč. Harding je zapustil ženi in s rodnikom \$226,000.

Sedem ameriških rništev in poštna ladija "Cuba" potopljenih na Pacifiku.

Inozemstvo.

Jugoslavija je odklonila Mussolinijeve zahteve glede Reke in puzvala domov svojega poslanika v Rimu.

Mussolini izjavlja, da ne sprejme razsodišča v zadevi Reke.

Grška sprejela nekoliko izpremenjene italijanske pogoje, ki so zdaj prišli iz rok poslaniškega sveta v Parizu.

Na Japonskem razsajajo kužne bolezni.

Japonska vlada dala internirati 15,000 Korejcev radi rebelnega gibanja.

NOVA USTAVA V MISSOURIJU JE NAZADNJAŠKA.

KANJO NE MOREJO GLASOVATI DELAVCI.

Reakcionarji bi radi odpravili primarne volitve.

Jefferson City, Mo. — Delavci bodo gotovo nastopili proti novi ustavi države Missouri, ko so predložili ljudstvu na splošno glasovanje, ako ne izgine iz nje amandment, ki ima namen odpraviti primarne volitve, pri katerih ljudstvo samo imenuje kandidate.

Z delavci soglašajo tudi nekateri političarji, ki sebe prištevajo med naprednjake, ker vidijo v tem amandmentu nevarnost za ljudstvo. Ako bo ta amandment sprejet, tedaj bo stara garda v republikanski in demokratični stranki zopet imela moč imenovati kandidate na strankinih konvencijah, na katerih odloča strankina mašina, katero je navadno v rokah reakcionarjev.

Ta fakt je učinkoval na John M. Atkina, ki je demokrat in igra opozicijsko ulogo, da pojde od mesta do mesta pridigat ljudstvu, naj glasuje proti nameravanemu amandmentu.

Državna delavska federacija ne je potrudila, da ne pride ta amandment v novo ustavo. V avogem letnem poročilu na konvenciji Državne delavske federacije pravi, da je nastalo med političarji gibanje za odpravo primarnih volitev in da se uvode zopet stari sistem, po katerem se stranke imenovale svoje kandidate na konvencijah. Moč delavstva je v glasovnici, njegov napredek je odvisen od tega, kako se poslužijo te moči.

Državna delavska federacija dela priprave, da organizira boj proti temu reakcionarnemu poizkusu profesionalnih političarjev.

PLINSKI DELAVCI DOBE 8. ODSOTNO POVIŠANJE MEDE.

Chicago, Ill. — Plinska družba je obvestila špana Deverja, da je pri volji povišati mezdo plinskim delavcem za osem odstotkov. Voditelji plinskih delavcev so baje sprejeli ponudbo.

Izvedelo se je, da je špan imel v rezervi tisoč policajev, ki so imeli opravljati službo, ako izbruhne stavka. Ta rezervna policijska armada je zdaj razpuščena.

Samoposebi se razume, da bi bila v slučaju stavke ta rezervna policijska armada ščitila plinsko družbo.

Družba je imela pa najetih tudi okoli tisoč stavkacev, ki so je prejemali mezdo, stanovanje in hrano. Tudi ta stavkaceška četa bo zdaj razpuščena.

ALI SO RUDARJI ODNEHALI V SVOJIH ZAHTEVAH?

STAVKA SE BLIŽA KONCU.

Ampak pogodbo mora potrditi še tridistriktna konferenca, da je veljavna.

Harrisburg, Pa. — Takajšnji listi poročajo, da so rudarji sprejeli Pinchotovo pravno ponudbo in da so popustili od "check off sistema" in so sprejeli samo 10-odstotno povišanje mezde za delavce, ki so plačani na dan. Ravnotako poročajo listi, da se izdeluje že pogodba in da delo napreduje. Ampak, kadar bo pogodba sestavljena, mora biti predložena tridistriktni rudarski konferenci, ki ima zadnje besedo. Ona jo lahko sprejme ali zavrne. Ako jo sprejme, tedaj je stavka končana, ako jo zavrne, se bo stavka nadaljevala.

Premogovniški podjetniki in drugi privatni interesi pritiškajo na Lewisa, predsednika rudarske organizacije U. M. W. of A., da odredi rudarje takoj na delo, češ, da je sporazum napravljen in da je nadaljno stavljanje nepotrebno. Faktično je pa položaj tak, ako bo pogdba sprejeta od rudarske organizacije tako ot določajo pravila, da bo vzel še najmanj okoli osem ali deset dni, da se rudarji vrnejo na delo. Sploh pa nihče ne ve zdaj, kako bo odločila tridistriktna konvencija.

Governer Pinchot izjavlja, da sta bili obe stranki pri volji poslušati in sprejeti njegove navete.

Pinchotov spravn predlog je bil predlopen odboru za mezdo lestvico, ki je končal svoja posvetovanja ob pol štiri v petek popoldne. Governer Pinchot je na to nameranil vest premogovniškim podjetnikom, ki so čakali na odgovor v bližnji sobi. Lewis je izjavil, da so se rudarji osirali na interese javnosti in so sprejeli governerjevo pravno ponudbo.

Delavsko-farmarska vlada.

Sen. Brookhart vidi delavce in farmarje na krmilu v bližnji bodočnosti.

Taylorville, Ill. — (Fed. Press.) — Smith W. Brookhart, svezni senator iz Iowe, je dejal, ko je na Labor day govoril na tukajšnjem delavskem shodu, da ni več daleč čas, ko bosta delavce in farmarje vladala republika Združenih držav.

"Najakutnejše javno vprašanje v Združenih državah danes je, kako se naj politična in ekonomska koalicia delavcev in farmarjev raztegne na vso deželo. Velepodjetniki, oplakani vsled združevanja delavskih in farmarskih sil, so odprli silovito kampanjo za razdvoj delavcev in farmarja", je rekel Brookhart. "V svojem časopisu nameravajo dan za dnevom navidezne razlike in konflikte med interesi farmarjev in delavcev in hujkajo ob skupini na medsebojni boj. Medtem pa delavce in farmarje vtrajno odkrivata nove podlage za skupno akcijo."

Brookhart je pripisal sedanji nepokoj krivičnemu razdeljevanju industrijskih proizvodov. Farmar in delavec proizvedeta potrebščine, toda kapitalist vzame največji delež. Farmar in delavec sta drug drugemu glavna odeljaleca, toda med njima stoji kapitalist, ki jemlje delavčev in farmarjev produkt in daje prvemu in drugemu povprečno le 35 centov od dolarja vrednosti njenega produkta, 65 centov pa sam poseba. Kje je torej vzrok za konflikt med farmarjem in delavcem, ko sta oba oropana na enak način?

Senator je tudi dejal, da farmar in delavec dajeta bankam dve tretjini naloženega denarja, toda nimata nobene besede pri kontroli denarnega kredita, ki temelji na profihit od njenega dela.

Fovest "Jimmy Higgins" je zvalo čude ameriškega proletariata ob časa velike vojne. Dobi se pri Kajševni matici S. H. P. J.

RUSIJA HITI NA POMOČ JAPONSKEMU DELAVSTVU.

Moakva, Sovjetska Rusija, 8. sept. — Sovjetska vlada je objavila apel na ruske delavce in kmete, naj pomagajo japonskemu delavskemu razredu, ki je najbolj prizadet vsled potresa, požarov in povodnj. Vsi listi in delavske unije pozivajo člano za prispevke. Ruski Rdeči križ je dal 100,000 rubljev v zlatu in 3000 ton živil, ki so že na poti v Vladivostok.

KADAR INDUSTRIJA ODEBELI, SE DELAVCEM ZLO GODI.

TO SE JE POKAZALO TUDI V LESNI INDUSTRIJI V KANADI.

Cena za les so visoke, delavska mezda pa nizka.

Vancouver, B. C. — Prosperiteta v lesni industriji v Kanadi narašča, razmere za delavce se pa obračajo na slabo.

Računi se, da so iz Britanske Kolumbije v avgustu izvozili več ko 33,000,000 ševljev lesa. Zdaj je toliko naročil, da bodo delali na žgah s polno paro v septembru in oktobru. Cene so se obdržale in prav nobenih znamenj ni, da se znižajo. Velike pošiljave lesa, ki so jih poslali na atlantiško obrežje v teku treh zadnjih mesecev, so rasprodane in na vzhodnem trgu ni lesa po niski ceni.

Lesnim gospodarjem se dobro godi in da se jim bo mogoče še boljše godilo, je vlada Britanske Kolumbije odredila, da morajo šumski delavci gasiti ognj na lesnihi lesnih družb za pet do dvačest centov na uro, hrano in stanovanje. Ko so nedavno rekli delavci, da ne bodo gasili ognja na lastnihi Whalen Pulp in Paper kompanije za mezdo, ki jo je odredila vlada, so jim zagrozili s aretacijo. Gorela je namreč žaga v Quatsinu. Ampak delavci se niso usgrušili, marveč so rekli, da ne bodo tvegali za privatno kompanijo svojega življenja proti tako niski mezdi. Kompanija je bila primorana priznati njih zahtevo. Tudi v drugih krajih ne marajo šumski delavci za tako nisko mezdo gasiti ognja. Posledica tega odpora bo, da se prekliče postava, ki dovoljuje vladi vsiljevati delavcem mezdo.

Posledica sedanjega olivljenja lesne industrije je videti v tem, da so otvorili manjša taborišča, v katerih so uvedene zelo nevarne metode pri delu. Šumskim delavcem so ta taborišča znana in navadno jih obratujejo kapitalisti, ki so se pričeli šele razvijati. V teh taboriščih so nesreče nekaj navadnega, ki se zaradi tega tako pogosto oglašajo, ker se stroji in orodje izrablja prehitro. Nekaterim podjetnikom se zdi, da je v nekaterih krajih veliko ceneje, ako se ubije šumski delavec na delu, kakor če se kupijo varnostne naprave ali novi stroji. V takih taboriščih najemajo navadno po tri delavske skupine ali partije. Ena skupina dela, druga odhaja od dela, tretja pa prihaja na delo.

Ko so bili slabi časi v lesni industriji, niso uspevala taka taborišča, katera šumski delavci imenujejo "slamnožena taborišča", ker primanjkuje oprema in kapital. V takih časih so šumski delavci, ki več ali mesecev niso prejeli svoje mezde, izgubili vso svojo mezdo. Ako je bilo prav dobro, so rešili malo svoje mezde, ako so se obrnili na sodišče. Bankroti takih lesnih podjetij so bili tako pogosti, da je bila provincajnala legislatura primorana sprejeti postavo, po kateri se mora mezda izplačati dvakrat v mesecu. Po tem zakonu morajo biti šumski delavci plačani vsaj štiriinšest dni. Odkar je bila ta postava sprejeta, ni bila še nikdar izvedena napram lesnim družbam. Užinek tega je, da šumski delavci vsaki izgube ves svoj zaslužek, ko pričnejo slabi časi za lesno industrijo in se bankroti v lesni industriji množijo.

KUŽNE BOLEZNI RAZSAJAJO NA JAPONSKEM.

V Tokiju so seigali prvih 32,504 mrličev. — Vlada je diktirala ostre izjemne zakone.

15,000 KOREJCEV INTERNIRANIH.

Kobe, Japonska, 8. sept. — Po tresni okoliš je postal prizorišče strašnih kužnih bolezni. Kolera, gripa in rumena mrlica so pričele kositi med nespretnimi prebivalci, katere mučita glad in žej in ki so brez stanovanj in obleke. Ker zdravniki ne morejo vsemu kaj in ker manjka adrvilnih potrebščin, je velika nevarnost, da se bolezni razširijo po vsej Japonski. Milijone ljudi stlačenih v begunskih taboriščih in tavajočih na vse strani, se bo okužilo. Nesdrava, blatna voda in uživanje raznovrstnih odpadkov je povzročilo bolezni, katerim zdaj podlega dnevno stotine oseb; kolikor ni ubil ljudi potres, pošar in poplava, jih zdaj ubijejo kužne bolezni, ako ne bo hitro energične pomoči iz inozemstva.

Vladni pomočni odbori si herojsko prizadevajo izolirati okužene osebe in razbiti velike ljudske množice v manjše skupine. Istočasno primanjkuje živil vsled slabega transportiranja. Večerj so prvič pričeli voditi vlaki v Tokijo po eni sami progi, ki je bila za silo popravljena. Na tisoče begunce je bilo odpeljanih na deželo. Vlaki so bili natlačeni do zadnjega kotička in stotine ljudi je sedelo na strelah vagonov. V tem je prišel dež in ljudi so odprli usta in lovili deževno kaplje.

Osaka, Japonska, 8. sept. — Cesarica vlada je večerj odredila nekatere izjemne postavbe, ki so malo znane.

V Tokiju ne sme nihče priti, kdor nima uradnega opravka; letotaka je prepovedan vstop v druga porušena mesta. Za vse dolgova je razglašen enomesečen moratorij, edino neizplačane mezde so izvzete. Davkoplačevalci v potresni časi so prosti davkov za eno leto. Špekulante s živili, obleko in stavbinskim materialom čaka zaporna kazen treh let in denarna kazen 300 jenov. Osebe, ki raznašajo med begunci razburilne novice, ali ki motijo javni mir in red, se kaznujejo z zaporom desetih let in globje 3000 jenov.

Vlada je ukazala poloviti vse Korejce v okolici Tokija in jih internirati iz razloga, ker so obdolženi revolucionarnega gibanja. Okrog 15,000 Korejcev je že interniranih.

V Tokiju je bilo do večerj jutraj pobranih in seiganih 32,546 mrličev. Na tisoče trupel še leži nepobranih. Trupla širijo smrad in ogrožajo zdravje. Ker so reke polne trupel, je prepovedano piti rečno vodo, toda ljudem, ki trpe vsled neznanca vročine, je nemogoče dopovedati in pijejo nesnago, ki jim pride pred oči.

Meteorologi so do smoti našeli 1079 potresnih sunkov od zadnje sobote. Ljudje so v strahu, da se (Dalje na 3. strani.)

KONVENCIJA FARMARSKO DELAVSKE STRANKE.

Decatur, Ill. — Večerj je prišla tukaj konvencija farmarske delavske stranke za državo Illinois. Nasprotniki Posterja so zobnali vse svoje tovarike in podpornike na konvenciji. Kako velika je njih moč, še ni jasno. Kot govornik je na programu tudi senator Henrick Shipstead, ki je bil voljen senatorjem v državi Minnesota na programu farmarske delavske stranke.

Sedanja konvencija ne bo nominirala kandidatov, ampak imenovala jih bo konvencija, ki so bo obdrževala v februarju prihodnjega leta.

VREME.

Chicago in okolica. — V tork nespremenjeno, jasno in hladnejše. Zmerni severno-vzhodni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 63, najnižja 53. Sonce izide ob 6:24, zaide ob 7:10.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Ekspozit se ne vrata.

Narodna Zedinjena drava (loven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri mesece, in za inozemstvo \$2.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Leveada Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (Augusta 21-23) poleg valoga imena na novici pomeni da vam je s tem davcom postila naročila. Ponovite je prvotno, da se vam ne ustavi list.

PODLOST, KI NIMA PARA!

"Glas naroda" je prinesel v štev. 204 dopis iz Thomasa v Zapadni Virginiji, ki je podpisan "Poročevalec". V dopisu poroča "Poročevalec", da so v nedeljo dne 26. avgusta našli na farmi Jožef Suderja obešenega na jablani Anton Osredkarja. V njegovem žepu so našli "Prosveto" in v travi pod njim pa prazno steklenico žganja. Poročevalec na to dostavlja, da sta Osredkarja pognala v smrt nesrečna ljubezen in alkohol.

Uredništvu "Glasa Naroda" se je zdela vest tako izredno važna, da je Peter Zgaga posvetil v ravnosti izdaji "Glasa Naroda" dopisu te vrstice:

"V današnji številki je dosti zanimivega materiala. Brez dvoma je najbolj zanimiv dopis iz Thomas, W. Va., ki je objavljen na drugi strani."

V petek je prejelo uredništvo "Prosvete" dopis in poročilo od Rudolf Mesteka, tajnika društva Napredni Bojevnik, štev. 475 S. N. P. J. v Clarksburgu, W. Va., da je dopis, priobčen v štev. 204 "Glasa Naroda", navadna iz trte izvita laž, ki ima namen škodovati Osredkarju, kajti Osredkar se ni obesil, ampak je še živ in je še v vrstah stavkujočih rudarjev, kakor minolih dvajset mesecev.

Poročevalec "Glasa Naroda" pa ni Osredkarja očrnil le kot žganjepivca in samomorilca, ampak ga je osramotil tudi kot delomrznega človeka.

V Thomasu so rudarji že precej časa na stavki: Med stavkokazi je tudi nekaj Slovencev. Eden teh stavkokazev, ki je najbrž sam tihotapski žganjekuh, je poslal ta dopis "Glas Narodu", da se znoši nad zavednim delavcem, ki noče postati stavkokaz.

Vsako uredništvo bi bilo previdno pri objavljenju take vesti, ako poročevalec zahteva, da se njegovo ime zamoli, ker očita samomorilcu razne slabosti lastnosti. V uredništvu "Glasa Naroda" je bilo narobe. Tam so se veselili take vesti, kar pričra Peter Zgagova kaša, ker je bilo v poročilu zapisano, da so našli pri njem tudi "Prosveto".

Po nazorih pametnega človeka ni samomor nič sramotnega. Na stotisoče ljudi je izvršilo samomor in na stotisoče ljudi ga bo še izvršilo. Kadar postanejo razmere take, da jih človek ne more več prenašati, ni človek izvršil prav nič sramotnega in nečastnega, ako je šel prostovoljno v smrt, kajti vsak človek ima pravico odločati o svojem življenju. Ampak sramotno, nizko, lopovsko in podlo je, ako kdo napiše lažljivo vest z namenom in jo pošlje v priobčitev listu, da škoduje z njo drugemu človeku. Ravnotako podlo je, ako uredništvo lista na to, ko je priobčilo dopis, še posebej opozarja čitatelje na tako lažljivo vest z edinim namenom, da škoduje nasprotniku.

Osredkar je član S. N. P. J., naročnik na "Prosveto" in zaveden delavec, ki ne izda svojih delavskih tovarišev za par Judeževih grošev ob času stavke. Stavkokazi, katerih ni sram stavkokaškega dela, kajti sramota je od njih zbežala k psom, so hoteli prikazati člane S. N. P. J. in naročnike na "Prosveto" kot notorične žganjepivce in lenuhe, ker so ostali zvesti delavskim principom. To je rodilo lažnjivi dopis, Peter Zgaga je pa v svoji godli izrazil izredno veselje. Člani S. N. P. J., slovenski zavedni delavci! To so fakti, ki govore, zakaj se je rodila lažnjiva vest, katero je Peter Zgaga še posebej pozdravil.

Ampak lažnjivci, ki so hoteli škodovati poštemu slovenskemu delavcu, ki ni le priden, varčen in trezen, ampak je tudi zaveden, so s svojo lažnjivostjo pokazali, kdo in kaj so. Pošteni slovenski delavci se bodo prav lahko ognili takih ljudi. Poštene slovenske podporne organizacije ne bodo trpele takih ljudi v svojih vrstah. Kdor na tak način krađe poštemo ime svojemu bližnjemu, ne more v poštemo družbo. Take lažnjivce smatrajo tudi drugi narodi za ljudi, katerim ne gre najmanjša vera in s katerimi se ne občuje, ampak se prezirajo.

Take lažnjive vesti ne morejo škodovati Osredkarju in škodovale ne bodo tudi S. N. P. J. in "Prosveti", ker ljudstvo se iz takih vesti učil, komu naj verjame in zaupa.

SLIKE IZ NASELBIN.

N. Bessemer, Pa. — Tukajšnji premogorje se precej dobro obratuje, ali ne vemo, koliko časa bo to trajalo. Z delavskimi močmi je prenapoljen, tako, da človek komaj zasluži za vsakdanje potrebščine, na prihranke pa še misliti ni. Premogovi vozički tu imajo pa tudi precejšnjo mero in še kje pride sem za delom, se kar ustrajši, ko vidi ono veliko zverino naloženo s premogom. Prestraši se in odide naprej. Zato tudi ni čudno, če nam vspejše po tri tone in tri tone in pol, pri tem pa si lahko mislimo, da naloženi vozički vsebujejo po pet in šest ton premoga.

Če človek kaj zasluži, se mora torej tudi precej hitro obratovati. Naložil naj bi kar štiri akre premoga na dan, potem bi šele kaj zaslužil in bi rekel, da je delavec dober. Če pa toliko ne naredi, pa je zasmejan od strani nevednežev.

Številka petega distrikta naše organizacije je tako jeni nekateri napredne premogarje, da bi se na jeseni mnogo, če bi s odborniki vred izgubila in bi vsaj od slednjih ne želi ničesar več. Članstvo je navdušeno za progresivna rudarske boritve. Pa kaj si hočemo pomagati. Večina nas je za progresivno gibanje, a pri volitvah vedno podležemo. Umevno je, da smo prevarjeni za naše glasove, kajti drugače bi morale volitve izpaati ravno obratno kot izpadejo. Kar je dobro za nas delavce gre vse v koš ali na smetišče, drugo pa položijo na mizo štejejo in izvoljen je stari odbor še za dve leti in tako naprej. Mi pa gledamo skozi debelo mrežo, kdaj se bo pretrgala, da bomo videli natančneje, kaj delajo za hrbtom; in prišli v ekom onim, ki nas ropajo pravice na vseh koncih in krajih, na sredi pa pravijo, da je ni. Tako hočejo, da bi še nadaljevalo za naprej.

Mislim, da čas je že potekel in tako ne more iti več daleč naprej. Ob vsaki priliki smo poraženi od strani unijskih odbornikov in John L. Lewis igra glavno vlogo, za katerim se vrti vsa "malina" v glavnem odboru, po distriktih, in lokalih. Za pravičnega človeka, ki bi si radi izbrali napredni rudarji, pa ni stola v Indianapolisu.

O naši nasebini ne morem pisati mnogo, ker sem šele prišel. Vem, da je tu par slovenskih družin in upam, da se tudi dobro razumejo med seboj. Imajo svoje društvo Slovenske narodne podporne jednote, kar je že znak, da so slojni in ima nasebina nekaj pomena tudi za nas.

H koncu mojega dopisa še želim obilo novih naročnikov "Prosveti". Upam, da ne bo nihče ujaljen radi tega, kar pišem. — Frank Fink.

S pota. — Ko sem zadnjič poročal iz farmarskega mesta Mariona, Ohio, s pogreba pok. Hardinga, sem videl tam novega predsednika Združenih držav. Ob priliki pogreba je bilo tam ljudstva, da ga niti polovico toliko niso pričakovali. Proti večeru je že zmanjkalo v mestu vsega. Ako se je še dobila kava, pa ni bilo dobrih mirne vode, ker pošel je bil led, kakor pozneje vse drugo. Mnolice so čakale, da so odpeljajo iz mesta, in ko je vlak z norim predsednikom ter drugimi velikimi odpeljal, je bilo še malo bolje, vsaj tako na temem nismo bili, kajti zavarovani nismo bili več od voljaške straže, ki je prej mečila med nami in mogoteli z velikim kordonom. Ko so se prvi odpeljali, je ljudstvo s ploksanjem naznanilo odhod. Potem smo se polagoma odpeljavali na vse strani.

Ni se šuditi, da je bilo toliko ljudstva, ako pomislimo, da je skoraj vsako uro prihajal izletniški vlak in malo pred pogrebom je bilo kakih osem blokov na gosto stoejših ljudi, ki bi bili radi videli rakev, v kateri je ležal Harding. Čez cesto ob Hardingovi hiši so bile evetlice in napol v stroju lepi fižol. Ali kakor travo okoli hiš, tako smo pomandrali tudi fižol in koruzo. Po pogrebnih rastlinjakih je bilo potem vespolno razmetanega čimnikarskega papirja, ki so ga na tone prodali radovednim obiskovalcem. Vse to so potem nalagali na vozove in vozili, kamor spada.

Onega dne sem se vozil z izletniškim vlakom proti Clevelandu. Šel sem več blokov od postaje, da sem se tak lahko preli do vlaka, ker na postaji nisem našel gneče mogel priti na vlak. 13 električnih vozov je bilo nabesanih in ta-

ko smo se pripeljali v Cleveland. Pogledal sem po 13 vozovih, da bi dobil kaj znanec, a dobil sem le rojaka Klopčiča iz Detroita, Michigan, nekdanjega organista na Elyju, Minn., ter nekoga Šrba iz Akrona, Ohio. Naletel sem tudi na hrvaško družino iz Clevelanda, kar mi je bilo še najbolj pogodu radianjih povabila na dom.

Tako sem poškal konvencije K. S. K. J. v Clevelandu, Ohio. Ko sem hodil po sveniji svete Klare, sem srečaval mnogo znancev iz Colorada, Wyominga, Utaha, Kalifornije, Washingtona in Zapadne Virginije ter od drugod. Podajali smo si prijateljski roke. Pred konvencije med je vozil običen rojak O... s svojim avtomobilom po mestu, v prijazno klevelandsko predmestje in po lepih parkih ob obali jezera.

K. S. K. J. je pričela zborovati 29. avgusta. Par dni na to je bil banket v počast delegaciji. Ob tej priliki me je najbolj zanimalo lepo ubrano petje mešanik ali drugačnih zborov. Slišal sem tudi mladino, katero je izuril v petju blag rodoljub in dolgoletni učitelj petja v Clevelandu mr. H., ki je s osivelo glavo pred nedavnim odšel v slovensko domovino. Delal je za blagor ljudstva, a skrivaj in prasnih rok odšel v domovino. Tako je plačilo sveta. Mnogo dobrega je naredil, slasti tistim, ki jim je podučeval mladino v petju. Hudstvo dela še danes obdudujem in to so dobri sadovi, ki jih je blagi mož pustil v največji slovenski nasebini v Ameriki. Mnogo njegovih učencev smo slišali pri banketu kot pri drugih prireditvah K. S. K. J., ki so zapeli z lepo ubranimi glasovi.

Sedel sem v družbi večinsoma s rojaki, ki so sem priseljeni ali na začasnem obisku Clevelanda, prišedšimi iz Puebla, Colo. Po svoje smo se šalili in med seboj veselili. Okoli desetih sem pogledal na uro in sam pri sebi rekel: Jo ne bo. Zamamoval sem to v žepni dnevnik, kajti povabil sem bil neko osebo na banket, pa je ni bilo...

Meni naznana ženica, čez prsa je imela trobojnik, kar so navadno imele strežnice, ki so nosile na mizo, me nemalo začudenega izenadi. Pri tem božjem banketu mi napravi nekaj kar vidimo pri kakem božjem grobu veliki teden v stari domovini, namreč sliko Krista, ki ga imajo Judje svezanega in mu med drugimi eden zaničujeva s stegnjeno roko pod nosom kaš osele. Ravnotako je naredila ta ženica, ne vem ali iz slobe ali komu drugemu na ljubo in na prigovarjanje. Proti meni je šla z opasko: "Ti si tisti, ki pišeš v "Prosveto"!" Poleg mene sedeča rojakinja me je opozorila, dali se nočem maščevati ali vsaj predsedniku banketnega večera naznaniti.

Proti slobni baburi sem rekel: "Mati, nekaj slobe imate v možganih in takó ste to storili. Odpustim vam, ali pozabim ne, ker uverjen sem, da je malo več enaki v Clevelandu." (Ali Kristovo sliko sem od nje le dobil.)

Nisem maral motiti vesele družbe in tako tudi predsednika banketnega nisem maral na to opozoriti. Bil sem do rana v veseli družbi, veselega obraza sam, vesel pa ne. Prihodnjič poročam kaj več. — Matija Pogorelec.

Meadowlands, Pa. — Prav malo je dopisov iz naše nasebine, dasiravno je tu dosti Slovencev. Po mojem mnenju so mogoče preveč zaposleni, kajti zadnjih par mesecev se gre z delom polvoljno po tukajšnjih premogokopih. Kako bo za naprej, se ne ve, pokazala bo bodočnost. Kapitalisti imajo namreč vedno delavce na vajetih in ustajivo jih, kadar se jim valjubi, ne da bi vprašali, če imajo delavci kaj jesti ali ne in še so preskrbljeni z vsem potrebnim zanje in njih družine.

Dobro bi bilo, da bi se naši rojaki bolj zanimali za državljanstvo in za volitve. Nedar pride čas, naj vedno premisljijo, koga bo treba voliti, da bo delavec v korist. Dandanes gre vse proti delavcu, dasiravno mora baš delavec opraviti vse delo.

Poročati moram žalostno novice o nesreči, ki se je pripetila od drugega na tretjega septembra ponoči. Tu v bližini je bil ples in veselje v neki slovenski hiši med Slovencei. Ali kmalu nato je postal žrtve podivjanosti. Paul Bizjak, ki je bil ustreljen in na mestu mrtev. Kdo je bil zverinski človek, ki ga je ustrelil, se ne ve, ali pa neboje povedati tisti, ki so bili navzoči.

Žalostno je, da se dogaja kaj takega med Slovenci. Ali vse pride na dan in mogoče bo tudi to. Neko osebo imajo že na sumu. Pokojni Paul Bizjak je bil star

24 let, doma iz vasi Hraše pri Postojni na Notranjem. Tu zapuščila strica nekje v Kaliforniji, drugih sorodnikov menda nima, v starem kraju pa stariše in brate. V Ameriko je prišel 13. septembra 1922. Podrobnosti mi niso znane, bom poročal prihodnjič. Pokojni je bil član društva Janeza Krstnika št. 75 J. S. K. J., katero mu je priradilo lep pogreb in spremeniло k zadnjemu počitku dne petega septembra na katoliško pokopališče v Washington, Pa. Naj mu bo lahka ameriška zemlja, njegovim ostalim pa iskreno sožalje.

Lep pozdrav vsem Slovencev širom Amerike. — Andrej Gruden.

Fašistovska nasilja.

(Nadaljevanje.)

Volilce iz okolice Izole pri Koprnu so fašisti, ki so bili oboroženi s puškami in samokresi, preiskovali ob vrodu v mesto in jim kradli slovenske glasovnice. V drugo so volilce preiskovali na stopnicah, ki so vodile na volišče. Pa tudi to ni bilo še zadosti. Popoldne se je pripeljal pred volišče avtomobil fašistov, ki so razgnali s bombami in samokresi še one volilce, ki se jim je kljub nezgodam posrečilo priti na volišče.

V Veprincu pri Opatiji so ravnotako preiskovali fašisti vse slovenske volilce. Fašistovski volilni komisar je dejal v dvoranu nekemu Hrvatcu: "Vi delate vsi proti Italiji, zato vas je treba vse pokončati." Ves dan so poleg tega fašisti stražili okoli volišča, popoldne pa so začeli razstreljevati bombe, postavili so se v bojno črto ter začeli s strelji iz samokresov razganjati naše ljudi.

Pred Kanfanarom so fašisti vse naše volilce pred mestom ustavili, jim pobrali naše glasovnice in jih s samokresi in bombami prisilili, da so šli domov.

V Medulinu pri Pulji je zahteval nek uradnik pri sodnji v Pull, ki je bil ta dan za volilnega komisarja, da morajo vsi naši volilci glasovati odkrito, kar zakon strogo prepoveduje. Valed istočasnih groženj od strani orožnikov in fašistov so se nekateri udali tej zahtevi. Oni pa, ki niso tega hoteli storiti in so imeli naše glasovnice, se bili na samem volišču pretepeni.

Ravnotako zahtevo so stavili fašisti tudi na volišču v Pomerju pri Pulji, ker se niso hoteli naši volilci udati, niso smeli glasovati.

V Barbani pri Pulji je orožniški poveljnik odzvel vsakemu našemu volilcu glasovnico jugoslovenske narodne stranke in jo raztrgal, tako da ni mogel nihče glasovati. V Hreljih pri Pulji so preiskovali fašisti vse naše volilce in jim jemali glasovnice, ker niso imeli pa Slovani tam drugih glasovnic, a za fašiste niso hoteli glasovati, so se podali proti domu. Tedaj pa so jim fašisti in orožniki zastopili s bombami v roki pot z grožnjo, da vržejo bombe med nje, ako se ne vrnejo na volišče. Tamkaj so potem prisilili vse, da so glasovali za fašistovsko volilno listo.

V Tinjanu pri Pazinu je orožniški poveljnik aretiral nekoga volilca, ker je našel pri njem mal žepni nožič. Istotako je aretiral nekoga 70-letnega hromega starčka, ki mu ni hotel izročiti palice, ob katero se je opiral. Poleg teh dveh je bilo aretiranih še 10 drugih volilcev. Načelnik poštnega urada v Tinjanu in ta poveljnik sta vsakemu volilcu, ki je imel slovensko glasovnico, isto odvzela in raztrgala.

V Marezigah pri Koprnu so okolu 10. ure predpoldne dne 15. maja 1921, na dan volitev samih, pridri fašisti iz Koprna na sredo vasi s krikom: "Dol s ščavi! Smrt ščavom (sušnjem)!" (Beseda ščavo pomeni suženj. To paovko rabijo Italijani za nas Slovence, ako hočejo imenovati Slovence, sploh ne rabijo drugega imena.) Začeli so streljati s samokresi okolo ljudi, ki so stali pred voliščem. Povdarjam, da so bili ves čas pri tem navzoči vojaki in orožniki. Ker so fašisti videli, da ne morejo razburiti naših volilcev, so vrgli v neposredni bližini volišča bombe, ki so je z velikanskim tručem razletela. Koj na to so se postavili za nekim zidom v bojno črto in začeli streljati na ljudi. Tedaj pa je tudi našim zavrela krd. Planili so k zidu in ker niso imeli drugega oroja, so pograbili za kamenje. Tedaj pa je velikanskemu številu fašistov vpadlo sres in spustili so se v bog. Tudi orožniki so pričeli braniti fašiste. Fašisti pa so dobili, kar so iskali: okrutno izžavanje se je maščevalo: trije so obležali mrtvi.

Pred nedolгим časom se je vršila rasprava v tej zadevi pred tukajšnjo poroto. Fašisti so bili vsi oproščeni, naši ljudje pa, ki so se branili v silobranu, so bili kaznovani od 3—8 let težke ječe.

V Klanju pri Trstju sta volilce preiskovala nek infanterijski poročnik in orožniški poveljnik. Vsem volilcem sta odvzela slovenske glasovnice. Okolu 11. ure pa je pripela v vas gruča fašistov, ki je zagnala proti volilcem, ki so bili zbrani pred voliščem bombe. Nato sta infanterijski poročnik in sin italijanskega gozdarja popeljala voljakom iz rok puške in začela streljati za volilce. Več naših ljudi je bilo težko in lahko ranjenih.

V Žminju pri Pazinu so se vsi naši volilci, 1600 približno, akapno podali na volišče. Pred mestom samim pa so sagnali vanje fašisti, orožniki in finančni stražniki. Ker so nekateri ljudje protestirali, so se zagnali med volilce orožniki z golimi bajonetmi. Neketo ljudi je bilo težko ranjenih. V vseh sekcijah v Žminju so bile volilne komisije sestavljene samo od takih ljudi, ki so vsakemu volilcu, ki je prišel z našo glasovnico na volišče, isto raztrgali in ga oklofutali.

V Škofljah pri Trstju je prišel pred komisijo nek fašist in se izrazil: "Pacite, da ne bo nihče glasoval za slovensko stranko. Kdor bo glasoval za ščave, bo še danes zletel na bombi v irak." Isto grožnjo je ponovil pred volilnim lokalom. Kmalu nato so se postavili fašisti (okolu 60) v vrsto in preiskovali vse volilce. Predsednik volilne komisije je zauskazal navzočim vojakom, naj odstrane fašiste. Ti pa so se uprli, češ da so tudi oni volilci. Pokazali so volilne izkaznice, katere so se glasle vse na imena ljudi, katere je komisija posnala, medtem, ko navzočih fašistov ni nihče poznal. Zvečer pa so fašisti udri v volilni lokal, kjer je še bila komisija. Pretepli so navzočega člana komisije Valentina Blažuta, a zastopnika komunistične stranke so pretepli in vrgli preko okna.

Pred očmi komisije so fašisti nato raztrgali vse zavitke s slovenskimi glasovnicami in jih nadomestili s fašistovskimi. Tudi volilni zapisnik so raztrgali.

V Lovranu pri Opatiji so morali vsi volilci glasovati odprto. Ugotovilo se je, da so fašisti glasovali s glasovnicami tudi takih ljudi, ki so še v vojnem času umrli ali pa so bili že več let odsotni celo v Ameriki.

V Labinju pri Pazinu je bilo okolu 11. ure zbranih pred voliščem okolu 3000 slovenskih volilcev iz okolice. Tedaj so se vrgli v velikanskem številu fašisti, katerim sta poveljevala, vojaški stotnik in poročnik, mednje in začeli metati bombe in streljati iz samokresov. Eden volilce je oblečal na mestu mrtev, a neketo jih je bilo težko in lahko ranjenih.

V Vianjanu pri Poreču so vse volilce pred voliščem preiskali fašisti. Komisija je vsem volilcem dajala zavitke za glasovanje, v katerih so še bile fašistovske glasovnice. Vsak volilce je moral glasovati odprto.

V Pičnu pri Pazinu so sicer dovolili volilcem, da so prišli pred komisijo. Tu so jim pa kar člani komisije sami stavili v zavitke fašistovske glasovnice in so jih nato zapodili.

V Cresu so volilce obkolili fašisti, jih peljali v volilni lokal in jih prisilili, da so vsi glasovali s fašistovskimi glasovnicami.

V Roku pri Pazinu se je zgodilo istotako. Tu pa so še naše volilce aretirali orožniki in jih v kasarni neusmiljeno preteпали.

Ravnotako se je godilo v Baderni, v Poreču, v Nerezinah, v Busetu. Poleg tega so v Busetu zaigali slovenskemu kandidatu Franu Flegu hišo.

V Ospu pri Trstju so fašisti padli do zob oborožene volilce. Ti pa so jih porobil nazaj in jih prepodili iz vasi. Po noči pa so fašisti združeni s celim bataljonom vojske napadli vas, vdri po daljšem boju v volilni lokal in zaigali glasovnice. Ubit je bil ob tej priliki en domačin, več pa težko ranjenih.

Iz maščevanja, ker je bil vseno v Istri izvoljen en poslanec, so fašisti po vsaj Istri zaigali 11 kmetovskih hiš, a pred volitvami jih je bilo zažganih 37. Vsa škoda, ki so jo povzročili na imetju naših volilcev, je bila cenjena na 7 milijonov lir, ne računši škodo, ki jo trpe posamezniki valed telesnih poškodb.

Taki in enaki slučaji so se dogajali za časa prvih državnoberških volitev, ki so jih doživeli Slovenci v Italiji. Dan 15. maja 1921. je bil eden najstrašnejših za naš narod v Italiji!

Hullova predloga pride v kongresu na dnevni red.

NIEN NAMEN JE ODPRAVITI PRIVATNE INTERESE PRI IZDELOVANJU MUNICIJE.

Ameriška delavska federacija podpira predlogo.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Organizirano delavstvo se pripravja za združeno akcijo, katere cilj je, da se odpravijo vsi privatni izdelovalci municije, ravnotako pa njih hujkanja za, gojenje narodnega sovražstva. Glavni stan Mednarodnega društva strojnikov naznanja, da po glavnem Hull iz Iowa predložil so predlogo predloga, katero je že predložil v zadnjem kongresnem zasedanju, da bo organizirano delavstvo napravilo odločen poziv, da bo ta predloga sprejeta.

Hullova predloga, kot je bila predložena zadnjemu kongresu, predložena vladi izdeluje municije, v svojih tovarnah in arsenalih, sploh vse vojne potrebščine. Predložena bo zdaj v ravno tej formi. Ko se je v zadnjem letu vršilo zaslišanje, so zastopniki Mednarodnega društva strojnikov, Ameriške delavske federacije in drugi priporočali, da se sprejme Hullova predloga iz razloga, da se odstrani en vzrok za vojne, da ne bodo več privatni izdelovalci municije in orožja hujskali narod proti narodu. Dalje so rekli, da bo vlada veliko prihranila na troških.

N. F. Alifas, predsednik 44. distrikt Mednarodnega društva strojnikov organizira moči, da bo predloga sprejeta. "Pri zadnjem zaslišanju se je dogotalo," je pripovedoval Alifas zastopniku Federaliziranega tiska, da so municijski izdelovalci napravili velike profite doma in na tujem. Kolikor se tiče Združenih držav, imajo sredstva, da lahko skoraj vse izdelajo, kar potrebujejo za svojo armado in mornarico. To se lahko zgodi, kot nam pokazali mi z velikim prihrankom.

"Ampak bolj važno za vlado kot prihranek je nevarnost, ki ugroza mir s hujskanjem za dobitek, ki vodi dele municijskih izdelovalcev. V poročilu, predloženi Ligi narodov v septembru 1921, je bilo navedenih šest ugovorov proti neomejenemu privatnemu izdelovanju orodja za vojskovanje. Ti ugovori so:

1. Orožne trdke so bile aktivne pri ustvarjanju vojne bojazni, pritiskajoče na svoje lastne dežele, da sprejmejo vojno politiko in pomnože svoje oboroževanje.
2. Orožne trdke so skušale podkupiti vladne uradnike doma in na tujem.
3. Orožne trdke so širile napačna poročila z ozirom na armadul in mornariški program raznih dežel, da tako ustvarijo potrošenje denarja za oboroževanje.
4. Orožne trdke so skušale vplivati na ljudsko mnenje s pomočjo kontrole nad časopisjem v svojih in tujih deželah.
5. Orožne trdke so ustvarile mednarodne orožne kroge, s katerimi so vzpizorili tekmo v oboroževanju z izigravanjem ene dežele proti drugi.
6. Orožne trdke so organizirale mednarodni orožni trust, ki je podražil orožje, katerega so prodali vladam.

"Naši municijski izdelovalci niso bili angelji v tem oziru", je rekel Alifas. "Mi upamo, da bomo boljše pripravljene, ko pričnemo z bojem za Hullovo predlogo v bodočem kongresu".

iz delavskoga sveta.

(Federated Press.)

Stavke.

Delavel v tekstilnih tovarnah v Edwardsvillu in Collinsvillu, Ill., stavkajo že mesec dni. Zahtevajo priznanje unije in boljše mezdo.

Stavka hrivskih pomočnikov v New Yorku je bila končana te dni z zmago delavcev.

Stavka plinarskih delavcev v Chicagu je odložena do prihodnjega četrtka na prošnjo šupana.

Unija zavirače na železnihah bo zahtevala 23 odstotkov mesečnega povzka.

Ali želite znati pravilno pisati in čitati angleško? Narodni slovensko-angliško slovnico, katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Zborovarje 17. distrikt rudarake organizacija.

IREBNO VIKARNA SEJA.

Izvala je za sfera R. M. Williamsa.

Charleston, W. Va. (Izvirno poročilo.) — Točno ob devetih dopoldne dne 5. septembra se je dvorana napolnila z delegati. Predsednik je pozval odbor k redu in seja se je pričela prav dobro razvijati, ko je nepričakovano nastal vihar na seji. Delegati so kar trumoma zahtevali besedo. Predsednik je prekinil sejo za deset minut in je na to izročil predsedništvo A. W. McComasu, predsedniku drugega poddistriktja.

Delegat R. M. Williams je zahteval, da pride njegova sfera takoj na dnevni red. Njegova sfera je rojakom dobro znana, posebno onim, ki žive v drugem poddistriktu v severnem delu Zpadne Virginije. Delegat R. M. Williams je kandidiral za distriktnega podpredsednika. Na glasovnici je bilo njegovo ime pomazano ali ertano, da se ne more zanj glasovati. Prosil je za besedo, da to dokaže, ker je imel pri sebi vse potrebne listine. Dobil je besedo in govoril eno uro. Na to je dobil besedo podpredsednik William Petry, da se zagovarja. Predložil je neke papirje. Čital jih je za njim predsednik C. F. Keeney, za predsednikom pa član najvišjega odbora 17. distriktja W. F. Ray. Še preden je dokončal, so mu pričeli sogati v besedo tako burno delegatje iz severnega dela Zpadne Virginije, da ni mogel dalje. Delegatje so zahtevali, da se dokaže, do je kriv in kdo ni kriv. Povdarjali so, da se to mora dognati na konvenciji in da je članstvo upravičeno, da izve resnico.

Tako je potekel drugi dan zborovanja. Izvršenega še ni bilo nič. Seja je končala ob petih, da se nadaljuje prihodnji dan. Pričačuje se huda bitka in sfera bo zavzela ves dan. Takajšnji lokalni list "The Charleston Gazette Times" je prinesel vest, da se delegatje iz severnega dela Zpadne Virginije pulijo in prerekaže za obvladanje distriktnih uradnikov, in da je stvar tako nevarna, da pride vsak čas do krvavega pretepa. Predsednik je danes zabranil časnikiškim poročevalcem vstop v dvorano. Rekel je, da nimajo pravice priti v dvorano, dokler se vrši konvencija. On ne more dovoliti, da se lažejo v svojem časopisu in hujkajo ljudstvo. Povedal jim je, da bodo rudarji sami uredili svoje stvari brez njih. Vsaki večer bo on oficielno poročal, kaj se je resnično vršilo na zborovanju.

Razne vesti.

TIHOTAPKA VOJNA JE ZAHTEVALA SVOJE ŽRTVE.

Ena oseba mrtva, dve ranjeni.

Chicago, Ill. — Prohibicija ni le povzročila, da je zdaj več pijancev, kot jih je bilo pred uvedenjem prohibicije, ampak je mesto obdarila tudi s tihotapci, ki se ukvarjajo s prodajanjem opojnih pijač. Ti tihotapci so razdeljeni in organizirani po skupinah, ki so vedno v medsebojnem boju in v boju proti prohibicijoniskim oblastim. Policija je dobila nalogo, da prime brata Walter, "Steve" in Tom O'Donnell, ker razsajajo v raznih salunih, se pretepaajo in streljajo. Vsi trije bratje so notorični tihotapci s opojnimi pijačami. Policija se je takoj podala na lov. Ali med tem ko je policija iskala brata, so bratje v družbi "Willie" Meegana odšli v salun Jacob Geissa, v katerem so je nahajalo šest gostov. Sledili so kratki argumenti. Gostje pravijo da Geiss ni hotel kupiti piva. Zabilani so revolverji in Geiss so potolkli na tla. Nikolaaj Gorysko je protestiral proti takemu početju in tihotapci so potolkli še njega na tla. Policija je bila kmalu na mestu, toda ptički so že zapustili gnezdo. Policija je odpeljala Gorysja in Geissa v bolnišnico.

Iz glavnega stana policije je bila zopet izdana odredba: "Najdite in primite brate O'Donnell." Ob enajstih so stali Walter O'Donnell, Jerry O'Connor in še nekdo drugi pri točajski mizi v Klepkovem salunu. Jedli so vlačke. V tem trenotku so pogledali izokoli vrata drugi tihotapci. Treje

so bili oboroženi s samokresi, četrti je bil oborožen s puško. "Zdaj napravite pošten račun" je viknil vodja nove tihotapske supine. "Pridite na ulico in izvojujte bitko!"

Prišli so pokati samokres in žvižgati krogle. O'Connor in O'Donnellji so bežali skozi zadnje vrata. Bitka se je nadaljevala zunaj na hodniku. Jerry O'Connor je padel smrtno zadet. Štiripadesetna tihotapska deteljenja se skočila na svoj avtomobil in se odpeljala. O'Connorjeva tovariša sta bila ranjena, ter sta odšla domov, preden so mrtveca preneli v salun. Policija je aretirala O'Donnelle prihodnje jutro.

Jerry O'Connor je bil nekoč obojsen v domratno ječo in je imel presedeti svojo kazen v Jolietu. Taki boji med tihotapskimi tolpmi postajajo že vsakdanja reč. Včasih se taki boji izvojujejo v mestu, včasih pa na državnih cestah, kjer zmagovita tolpa pobere premagani tolpi pivo in ga odvede s sabo kot bojni plen.

KANADA ZAHTEVA ZAŠČITO PROTI MODERNIM PIRATOM.

Toronto, Ont. — Kakor so se na kopnem razvile tihotapske tolpe, ki napadajo druga drugo in druga drugi kradejo opojne pijače, ravnotako se je na morju razvilo moderno piratstvo. Ti piratje napadajo ladje, ki prevažajo izganje. Ladjo opleniijo za izganje in moštvo za denar.

Ti piratje so napadli tudi kanadske ladje, na katerih je bilo naloženo izganje. Kanadonem ni tako piratstvo všeč in zaradi tega se bo kanadski justični departament obrnil na Washington, da se temu piratstvu napravi konec.

IZPIL JE ČASO PIVA IN OBLERAJ JE MRETEV.

Chicago, Ill. — William Rogus je izpil v nekem salunu na Kedzjevici cesti šalo piva. Komaj je bilo pivo v njegovem želodcu, je postal nezavesten. Prepeljali so ga v bolnišnico, toda na potu je umrl.

Raztelesili bodo njegovo telo. Živimo pač v dobi prohibicije in taki dogodki se zdaj smatrajo za izredno važne, katerim niso posevčevali pažnje pred uvedenjem prohibicije.

Novo glavno mesto sibirskih sovjetov.

Moskva, 8. sept. — Zvezna sovjetska vlada je odredila, da se sedež vlade vzhodnosibirske republike preseli iz Čite v Harabovsk.

Obenem je vlada naznanila, da prihodnji sovjetaki kongres se vrši v Tiflisu na Kavkaškem.

Baldwinov sin stopil v Delavsko stranko.

London, 8. sept. — Oliver Baldwin, sin in dedič ministrskega predsednika Baldwina, je stopil v Delavsko stranko Anglije in namerava kandidirati za poslanca na delavski listi pri prihodnjih volitvah.

KUŽNE BOLENI RAZSAJAJO NA JAPONSKEM.

(Nadaljevanje s prve strani.) potres ponovi. Boje se tudi tajfuna.

Vse ceste, ki drže iz Tokija in Jokohame, so natiščene s stotisoči beguncev, ki silno trpe glad in žejo. Matere, ki nosijo otroke, padajo po tleh in umirajo.

Kobe in druga pribrežna mesta na severni strani so polna beguncev. Lista usmrčenih inozemcev raste; kolikor je do zdaj znano, je dvajset čikašnov mrtvih. Okrog sto inozemcev se pogreša. Papežev nuncij se tudi pogreša.

Minister za notranje zadeve je objavil apel za les. Minister pravi, da Tokijo in druga mesta bodo sezidana po vzgledu ameriških in evropskih mest.

Tokijski listi še danes ne izhajajo. Tokijo je že osem dni brez sunanjih vesti, razen kar prineseo kurirji.

Washington, D. C. — Odziv Američanov na predsednikov apel za prispevke v prid prizadetim Japoncem je velikanski. Vsota prispevkov, ki jih prejema Rdeči križ, že presega pet milijonov dolarjev. Predsednik Coolidge je dal sto dolarjev. Vsota bo dosegla 20 do 30 milijonov dolarjev.

Hoover je naznanil, da Ameriška pomočna uprava, ki se je oblikovala v Rusiji in drugih krajih Evrope in Male Azije, polde zdaj na Japonsko. Denar in živila iz Amerike se poklonijo japonskemu Rdečemu križu.

Socialna revolucija v Mehiki.

(Carl Brenniu za Fed. Press.)

Če bi kdo šel v Mehiko s pričakovanjem, da bo doli našel kak paradiz za delavstvo ali pa z banditi preplavljenno deželo, bi bil zelo presenečen.

Edvard A. Ross je napisal knjigo z imenom Socialna revolucija v Mehiki, katere bi nedvomno prišla prav mnogoteremu potovalcu. Snov v tej knjigi ni spisana iz nikakega propagandističnega vzroka, pač pa je na podlagi nepristranskega opazovanja znanstvenika. Pa kakor je ta knjiga mnogo vredna za onega, ki hoče preučiti razmere v Mehiki sedaj, se mora vseno zateči še k drugim sredstvom, ako hoče dobro pojmovati vso izpremembo, ki je prišla v Mehiki izza zadnje revolucije.

Ross v svoji knjigi podaja pred vsem nekoliko zgodovine o razvoju Mehike, in sicer od davnega početka, ko so se iskjučno Indijanci prebivali v današnji Mehiki. Razvoj skozi stoletja opisuje precej obširno in v njem pokazuje vse razmere suženjstva, izkoriščanja ljudstva po voljakih, tradicije grafta, korumpiranosti in potrate med vladajočim razredom in končno o duševni kontroli katoliške cerkve nad mehiškim prebivalstvom. Dalje še opisuje vse delo sedanje vlade, ki si prizadeva izpopolniti izobrazbo, katero so doledno zanemarjalo prejšnje vlade; omenja velika dela sedanje vlade za dobrobit ljudstva in razmerje med ljudstvom in vlado sploh.

Najboljše poglavje v knjigi o socialni revoluciji v Mehiki je ono, v katerem je opisano kmečko in delavsko gibanje, a malo pa je omenjeno o veleposestnikih, ki posedajo ogromna posestva, a vzile temu, da so njih dobički velikanski, ne upoštevajo postav za plačevanje davka.

Razlaščenje javnih zemljišč Indijancev in razdeljevanje onih zemljišč med Diazove pristaše in prijatelje je bila iskra, katere je senetila revolucijo. V bistvu je bilo to boj tlačanov, da pridobijo zemljo, ki jo obdelujejo. Madero in Caranza sta bila revolucionarja z ljudstvom, ki pa sta bila odločno zavrnjena kot ljudska voditelja in sta kmalu izgubila pristaše, ko je javnost spoznala, da ne držita z ljudstvom in nista za razdelitev zemlje za delavce. Revolucija je počela, a Zapata in par drugih domačih rebeljnih vodij je podžigalo dalje plamen revolucije.

Država Jalisco je eno zemeljsko-razdelilnih okrožij, kjer je razlaščenje zemlje od veleposestnikov in razdeljevanje med delavce že precej nadaljevalo. Pa vseeno je bilo v zadnjem decembru na konvenciji organiziranih kmečkih delavcev še 200 delegatov, ki so zastopali 50.000 članov, delavcev pri veleposestnikih. Iz tega je razvidno, da zemlja še v veliki meri ni razdeljena med obdelovalce. Prišli so skupaj in s konvencijo od narodne vlade zahtevali, da jim vlada da zemljo. Če jim vlada ne pomore, so sklenili, da se lotijo tudi orožja napram veleposestnikom, da dosežejo svoje pravice. Mnogo lamed njih je tedaj še delalo dolge delavnice po 15 in celo do dvajset ur dela na dan za par prgišč koruznega zrnja.

Sedanja vlada ni pristranska za kak razred, vendar pa se lahko reče, da je bolj delavska vlada. To je vzrok, da vse nastopa proti nji; kapitalisti, ki so prej držali v viadami, in pa delavel, ki so bili navajeni vedno vlado le kritizirati.

Pisatelj knjige tudi navaja, da je sedanje čase v Mehiki tudi nekoliko boljše življenje v pravem pomenu besede. Delavsko gibanje je bolj sindikalistično kakor pa socialistično, kar je posledica nazorov prvih španskih anarhističnih organizatorjev. Pri vsem tem pa narašča razredna zavest med delavstvom, kar je več ali manj valed vpliva komunistov in njih pristašev v Mehikem mestu. Jalapi, Vera Cruz in drugod.

Delavstvo v Mehiki si je zagotovilo nekatere določbe v ustavi, take kot so osmerni delavnik, odškodninski urad za delavstvo, trimesečno plačo za nenapovedano odpoved dela, varstvo za žene in otroke, pravice do organiziranja, stavke itd. Pa celo v vladi sami je bilo nekaj odpora proti takim ustanovam delavstva, da so slednji delaveli dosegli le toliko, da se lahko tega poslužujejo, kjer mogoče v svojo organizacijo doseže. Velika pridobitev za delavstvo pa je, da se je s tem pričelo kanešati na

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podperna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainhar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik balneološke oddelka Blas Novak, gl. blaginjski John Vogrich, urednik glasila Jule Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 497 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkhar, Box 278, Barbours, Ohio, Fred A. Vidar, Box 672, Ely, Minn., John Teresh, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNISKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 288, Mead, Kan., John Grebelj, 14231 Papper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Siner, Box 104, Gross, Kan., za jugozapad Max Mare, Box 168, Buhl, Minn., za severozapad Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalts, predsednik, 3689 W. 28th St., Chicago, Ill., Frank Semrak, 6890 Proctor Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdravitveni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 5124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Josko Oven, 3635 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Sluh, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondence z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tabele:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se nanašajo Predsedništvu S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNISKE PODOPEK SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote volbe se nanašajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z SLAJGANJSKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginjskištvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prišilne glade posiljanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalts, predsednik nadzornega odbora, 3689 W. 28th St., Chicago, Ill.

Vsi posilni na gl. upravni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 497 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglašaj, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

mo nase in je dobilo zaupanje vase. Posledica tega je tudi, da se je pričelo delavstvo organizirati v svojih zadrugah. Ena takih zadrug je velika zadruga zveza pristanjskih delavcev v Tampieu, katere se peša z nakladanjem in slaganjem blaga.

Danes je Mehika mirna dežela, v kateri vlada red in pokoj v gospodarstvu. Delavstvo pričanja misliti zase, se organizirati in dosega uspehe. Še mnogo pa je v Mehiki uboštva, nevednosti, razpase, boleznin in nedelavnosti. Narod ima vse premalo vodilnih naprednih mož in takih, ki bi bili res pripravljeni delati v dobrobit ljudstva. Vendar je zdaj v Mehiki v najupanje, dočim je pred revolucijo vladal samo črn obup. Ljudstvo se uči in morda bo izdelalo.

EDO VE

za Janeza Jančkovica, ki ga išče društvo "Nova Svoboda", št. 271? Umri je njegov brat Jernej Jančkovič in njegova polica za \$300 se glasi na Janeza Jančkoviča, brata pokojnika. Obadva sta doma iz Malga Lešca, št. 6, pošta Suhor. Društva in študenti "Prosveta" so naprošeni, če je komu znano, kje živi ali je mogoče mrtev, naj javi našemu društvu. Kot smo dosedaj dognali po njegovih sorodnikih že 15 let nikdo ni slišal o njem. Kdor kaj veš še, naj sporoči na naslov: Andy Unšič, 1947, W. 14 Gary, Ind.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura"
in
"V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema

Književna Matica S. N. P. J.
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Izpolnite, izrežite in pošljite na gornji naslov sledeči

NAROČILNI LISTEK.

Književna matica S. N. P. J., Chicago, Ill.

Tukaj pošiljam \$1.50 za knjigo "Pater Malaventura" in "V kabaretu", katero mi pošljite trkoj poštnine prosto.

Ime

Naslov

(Opomba: S tem listkom je treba tudi poslati denar.)

Fata Morgana.

1.

Da si je bil Jernej Rapé vso noč zelo slabo spal, je bil vendar zidane volje, ko se je v neželjo zjutraj prebudil. Na razoranem obrazu mu je igral tisti smev, ki spremlja prijetne dogodke minulih dni, kadar jih človek zopet doživlja v duhu. In vendar je pod tem smehljajem sreče trepetalo še nekaj, kakor nekakšna skrbi.

"Čudno, kako zamore tako prijetno bitje vzeti človeku spanje!" je mrmral zatopljen v sladke misli.

Jernej Rapé je bil mali uradnik in poet. Poslednje pa le tako bolj zase in na skrivnem. Poznal je svet in vedel je, kako se godi novemu talentu. Poleg tega pa je imel tudi zlobne prijatelje. "E-pohalnoga dela je treba," si je večkrat rekel, "dela, ki osupne ki zapre nadležnim kritikom sapo — in človek lahko postane slaven brez noč."

Tega pa dozdaj še ni bil dovršil. Opeval je vse, kar je našel zvišenega in lepega. Sam pa ni bil lep. Da, naravnost grd je bil, zelo grd celo. In menda ravno valed tega ni imel nikdar sreče v ljubezni.

To pa mu je najbolj grenilo življenje. Kajti njegova največja želja, njegovo največje hrepenenje je bilo, biti ljubljen od ene izmed onih mnogih drobni deklet, srčkanih obrazov, ki teko po ulicah, gostole tako ljubko in se pri tem tako graciozno kretajo; ki se pri vsaki besedi nagašivo zasmejejo, prestavljajo nočice, pripogibljuje kolence; ki pri vsakem smehljaju pokažejo svoje bele zobke in ki vselej tako poredno nagajajo glavo, kadar jim kaj pripovedujejo.

Zanj bi to pomenilo višek sreče. Ko bi smel tako stvarico prijete za bradico, poljubiti jo na tista nežna usta, da bi pokrili za trenutek s svojimi ustni njih očarljivi vzporek smeha; in na velike, plahé oči — tiste špranjice, da bi za trenotek ugasnila njih žarka luč — jo, da bi smel!

Pa ni smel. Še nikoli ni bil smel dozdaj! In to boli človeka, čigar srce bije v nesrečnih prsah tako že trideseto leto!

Kadarkoli se je bil po naključju seznanil s kakim dekletcem, ki mu je silno ugajalo, vselej je gorela ljubezen le na njegovi strani. Oh, in še smejale so se mu hudomušno, kadar se jim je hotel približati s tistimi besedami, ki naj bi odkrile njegovo notranjost, razodelo njegova visoka in sveta čustva. Da, smejale so se mu, in to morda celo njegovemu obrazu!

Govorila pa, če je ob takih prilikah potožil svojo nesrečo kakšne mu prijatelju! Kajti ta se mu je rogala, mučil ga z zbadljivimi opaskami in kar je še veliko hujske: povedal je tudi drugim, da so se ti norčevali iz siromaka in se mu posmehovali. Potem pa dolgo ni imel več miru pred njimi. Eden mu je celo nekoč dobrohotno svetloval: "Jernej, gledaj, da postaneš kmalu bogat!" In še druge take žaljive besede!

Preveč ga je bolelo srce, da bi mogel še nadalje prestajati te muke, naveličal se je vednega norčevanja in zbadanja, zato je nekega dne na tihem pobegnil, da nihče ni vedel, kam. Najel si je bil na skrivnem novo stanovanje, čisto na drugem koncu mesta, v katerem je stanoval zdaj ravno teden dni.

8 tem pa je priletel sreči naravnost v naročje. Tu si je namreč nenkrat osvojil ljubezen bitja, ki bi očaralo vse njegove prijatelje, tudi vse tiste, ki so se mu bili največ posmehovali in kojih klobuč ljubezenskih niti je bil neprestano tako zamotan, da ga ni bilo moči nikdar razplesti.

O, to ga bodo zdaj gledali, zavidali mu toliko sreče! V nasprotni hiši je stanovala in v ravno istem nadstropju kakor on. Vsa ko popoldne je presedela po nekaj ur pri oknu, kjer je štala. Lepa je bila, bože milost, nad vse lepa, prava boginja lepote! Le obraček je bil nekoliko blede. Pa to mu je bilo posebno všeč, ker ravno blede lepoteče zamorejo v ljubezni pritrirati človeka do blaznosti.

Videti je bila nekam tiha, iz obraza ji je odsevala neka pobožna milina, in vendar je bilo v njenem pogledu toliko žarké lepote!

Ko jo je bil prvič ugledal, je dolgo strmel vanjo kakor uročen, kot bi se bilo nebo odprlo pred njegovim očesom; in ko si je bil od iznenadjenja nekoliko opomogel, je videl, da tudi ona njega gleda. In ta pogled! Kako otožen in ljubeznil!

Jernej je ginjen nagnil glavo in se mehko nasmehnil, da je njegova gornja ustna odkrila par krevljastih zob. Tedaj se mu je tudi ona prijazno nasmehnila. Da, prav natančno je videl, da se mu je nasmehnila!

Zlato, ki bi priletelo siromaku skozi okno, ne bi imelo tolikoga učinka.

Jernej je skoro omedlel tolike sreče. Taval je omamljen po sobi, smehljaj se blaženo in šepetal predse: "Ljubi me, ljubi me." In njegov obraz, ki se ni bil dozdaj nikdar prilagodil notranjosti in črevo katerega je bilo življenje razprostrlo masko strjene vsakdanjosti, ta obraz je bil zdaj izpremenjen.

Od zdaj naprej je bil Jernej presrečen. Prej tako pusti dnevi so se izpremenili zanj v svetle praznike. Življenje se mu je zdelo nsenkrat nekaj veličastnega, cno samo dolgo, nepretrgano slavlje.

Svoji sreči je odslej posvečal vsak trenutek. Vsa dan je hitel iz urada takoj domov, občudovat lepo neznanico, napajati svoje srce s sladkostjo ljubezni.

Tudi sam je parkrat sedel k oknu s knjigo v roki, toda čital ni. Pa ni mogel dolgo vzdržati, ker pri drugih oknih so se kmalu pojavili radovedni obrazi. Zato se je umaknil, stopil za zaveso, pel prav tih in izetjal roke prav kakor v gledališču. Tu intam je pogledal izza zaves nanjo, dokler se mu ni nasmehnila. Tedaj je šel v kot, kjer je dvignil roke kvišku kakor k Bogu in ji prisegel večno zvestobo. Nekaj trenutkov pozneje je zopet stal pri oknu in ta ljubezenska igra se je pričela znova. In ona je očitno uživala v tem, da se je naslajal ob njeni lepoti.

To se je ponavljalo dan za dnevom, vsak dan do mraka. In vendar še ni bil izpregovoril besedice ž njo, niti ni vedel, kdo da je. V svoji skromni zaljubljenosti niti mislil ni na kaj takega.

Njegova pesniška struna je, pod tako silnim udarcem ljubezni, jeknila in utihnila. In kako rad bi bil ravno v tem svilenem razpoloženju vsvoje ljubezen iskal v verzke, ki bi jih posvetil njej, njej, ki ga je ljubila.

Mož Bog! Seveda ga je ljubila! Kako bi ga mogla sicer tudi tako ljubeznilo gledati, njega, ki je priznavao grd! In, kaj ni bil že koj drugi dan opazil, da se je počela vedno elegantneje oblačiti, skrbneje napravljati in se lišpati in da je imela mnogo, mnogo lepše podobe same in celo evetke povezane v kite! In vse le zaradi njega!

Ko ga je gospodinja nekoč vprašala, kako da ne hodi nikdar na isprahod, je vroče zardel. "Gospodinja je že opazila! Opazila, da tihi vedno doma zaradi nje! Kmalu bodo opazili tudi drugi in se mu bodo smejali!"

Lica so mu gorela. Da, res je! Da ni bilo tiste ljube deklice tam, bi bil šel gotovo vsak dan ven!

Pa zakaj ne gre ona nikoli ven? Še nikdar je ni bilo videti na ulici. Gotovo ostaja doma zaradi njega.

In prišlo mu je na misel, da tako ne more iti več dalje, da se mora seznaniti ž njo in sestajati se zunaj nekje na prostem, kjer bosta popolnoma sama. Pisati ji mora, na vsak način ji mora pisati!

Ko bi vsaj že vedel, kdo je, kako ji je ime!

Njeno sladko ime! Oh, izgovarjal bi ga glasno v sobi, šepetaje na ulici in vrikaje na prostem!

Toda kako naj ga izve! Vprašati koga? Tega si ni upal. Preveč nezaupen in boječ je bil postal po tolikih neuspelih. Norčevali bi se zopet, seveda! Jernej se je prestrašil.

(Dalje prihodnjic.)

Kako veliko se pravzaprav Zdrž. države.

New York. — (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Kar zlasti osupne in zmede novodošleca iz starega kraja je ogromna veličina te dežele in njenih sestavin. Pa tudi če je dotičnik, izčrpal iz knjig vse zemljepisno modrost, treba mu vendar precej časa, predno se privadi misliti v smislu ameriških meril. Razdalja, ki se v Evropi zdi ogromna, se tukaj smatra le za malenkost; dežele, ki se v Evropi smatrajo za velike, bi izpolnile le kotiček Združenih držav.

Ni čuda torej, da zlasti tujerodni, ki so videli stari in novi svet, dostikrat v svojih prostih urah ugibajo o razmeri velikosti kakoga dela Združenih držav, primerjajoč ga s kako državo, ki jo poznajo v starem kraju. Primerjanje je navsezadnje najboljši način, da si predstavimo veličino. Suhi podatki o tolikih in tolikih kvadratnih miljah povprečnemu človeku kaj malo pomenjajo, dočim ob primerjanju z znano površino si takoj živo predstavljamo, kakšno je razmerje.

Vsako zna, da površina kontinentalnih Združenih držav, t. j. osemintridesetorice držav in distrikta Columbia, znaša 3.026.789 kvadratnih milj in da, ako dodamo k tej površini Alasko in druge oddaljene teritorije in "posestva" Združenih držav, skupna površina znaša 3.743.510 kvadratnih milj. Lahko je najti v knjigah štavo kvadratnih milj v državi New York ali v Texasu. Ali številke same ne vzpodbujajo naše domišljije. Poskusimo malec primerjati, in prišli bomo do zaključkov, ki so tupatam presenetljivi.

Že primerjanje ene zvezne države z drugo je skrajno zanimivo, še bolj pa njih primerjanje s raznimi evropskimi državami.

Začnimo z državo Rhode Island, ki je najmanjša izmed vseh držav Unije? Kako je velika? Približno

1.250 kvadr. milj. Z drugimi besedami, približno je tako velika kot površina mesta New York in one njegove okolice, ki skupaj z mestom New York tvorijo ono velikansko mestno naselbino (New York Metropolitan Area). Ali pa je ravno tako velika kot Long Island, ako odsekate oni del tega otoka, ki je znotraj meje mesta New York, namreč Kings and Queens counties. Ako sedaj vzamemo državo Rhode Island kot primerjalno enoto, bomo našli, da treba dveh Rhode Islandov, da bi se pokrila površina prihodnje manje države, Delaware. Treba 3 Rhode Islandov za površino Porto Rica, 4 za Connecticut, 7 za New Jersey ali Massachusetts, 8 za New Hampshire ali Vermont in 10 za en Maryland.

Prihodnja država po velikosti je West Virginia, katere površina je približno enaka dvakratni površini države Maryland ali trikratni površini države New Jersey.

Ako se sedaj poslužujemo države New Jersey kot enote, bomo našli, da bi trebalo 4 New Jersey za površino države Maine, ki — mimogrede rečeno — je le malo večja kot South Carolina in malo manjša kot Indiana. Treba pa 5 držav New Jersey za eno državo Ohio ali Kentucky, Tennessee ali Virginia; 5 in pol New Jersey bi pokrilo površino Pensylvanije ali Louisiane ali skoraj Missisipi; 6 New Jersey pa je treba za površino države New York.

Le malo večja kot New York so države Alabama, North Carolina in Arkansas. Če pa k državi New York dodamo polovico države New Jersey, dobimo prihodnjo državo Wisconsin. Ako dodamo tri četrtine New Jersey, dobimo državi Iowa ali Illinois; ako pa dodamo ves New Jersey, imamo Michigan, Florida ali Georgia.

Po velikosti prihajajo potem države Washington, Misouri, North Dakota in Oklahoma. Njih površina je skoraj enako obsežna. Vsaka izmed njih je ravno tako velika kot New York, New Jersey in Maryland skupaj oziroma kot skupna površina Pensylvanije in West Virginije. Trebalo bi za njihovo površino 8 in pol New Jersey.

Devet New Jerseyev pa bi kmaj pokrilo vso površino Nebraska ali South Dakota in 10 New Jerseyev površino države Kansas, Minnesota ali Idaho. Utah je le malec večja, skoraj toliko kot Pensylvanija in Ohio skupaj.

Združite New York in Pensylvanijo in dobite površino držav Oregon ali Wyoming. Ali treba površin držav New York, Pensylvanije in New Jersey skupaj, da se dobi površino države Colorado.

Prihodnja večja država je Nevada, najmanj obljubena država Unije, ali s površino, ki je enaka skupni površini države New York in vseh onih držav, ki so zvane pod skupnim imenom New England (Main, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island in Connecticut). Ako k New England in državi New York še dodate New Jersey, dobite površino enako oni državi New Mexico. Povečajte to površino za ono West Virginijo, pa dobite Montano.

Druga največja država Unije je California. Trebalo bi skupne površine New Englanda, New Yorka in Pensylvanije, da se pokrije o-

gromna ravnost Californije. Tri države New York bi zlahka našle mesta v njej.

Texas je seveda velika sest med državami. Petkrat je več kot država New York, 32-krat večja kot država New Jersey, enaka skupni površini sledečih držav: New York, New Jersey, West Virginia, Pensylvanija, Ohio, Indiana in Michigan. Ako primerjamo največjo državo Unije z ne manjšo, Rhode Island, pa jdem da bi bilo treba 222 Rhode Islandov, da se napravi en Texas.

Treba bi bilo 11 držav kot je Texas ali 60 kot je New York, da pokrije vso površino kontinentnih Združenih držav, t. j. 48 držav in District of Columbia.

Zraven teh pa spadajo k Združenim državam še druge manj ali več oddaljene pokrajine — teritoriji in posestva. Skupna površina teh pokrajin je 14-krat večja kot ona države New York.

Največji del te površine zavzema teritorij Alaska. Ta ogromna pokrajina je skoraj enaka petim kontinentalnim Združenim državam 10 Michiganov bi bilo treba za njeno površino.

Drugi teritorij, Porto Rico, je v razmerju la prava malenkost, le trikrat več kot površina države Rhode Island. Filipinski otoki pa zavzemajo skupaj precejšnjo površino, skoraj enako oni države Arizona. Havajski otoki imajo skupno površino, enako trem četrtinam države New Jersey. Zena panamskega kanala je le dvakrat večja kot mesto New York in le bolj majhna je površina drugih posestev, kot so Virginski otoki, Guam in Samos.

In sedaj primerjajmo vse te pokrajine z raznimi evropskimi državami. O tem pa v prihodnjem članku.

SEVERA'S ZERKULA VZORUJEJO... Hude Bolečine... SEVERA'S GOTHARDOL... W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

DOKTOR ZOVER.

(Dalje.)

"Ker je imel malo talenta, navzile veliki svoji pridnosti, moral sem mu jaz pomagati v vsem. Denarja sem imel jaz skoro več, nego on. Sicer nisem potreboval od njega nič, zabavati ni posebno znal, časih me je celo razžalil, nikdar kaj ljubeza iskaval mi, skratka: jaz ne razumem sedaj, kako je bilo mogoče, da sem bil temu človeku takšen prijatelj, kakršen more biti le mladoarčen človek.

"Bil je telesno idealno lep človek, visok, črno las, obraz brez graje. Morda sem veroval v izrek, o katerem sem, to seveda kasneje, tudi v njem in še breztevilokrat sicer skušal, da je največja laž — namreč, da v lepem telesu prebiva tudi lepa duša. Paxja duša je bila v njegovem lepem telesu!"

Nekaj ono lakre, katero je videl Lisee v Zobrovih očeh, ko ga je še neznanca podil iz svoje sobe, švigne iz njegovih oči tudi pri tem spominu. Toda čaša vina je menda poplaknila srd doli, ker Zover nadaljuje:

"Ker se je odločil na univerzi študirati to, kar jaz, namreč medicino, sem mislil, da je to največje prijateljstvo. Jaz sem bil jako zaupljiva duša. Da si bil on v vseh rezech materijalist, jaz pa manj realen v svojih nazorih, vendar nisem imel skoro nobene misli, da bi je ne bil njemu povedal.

"Tako sem mu dalji tudi čitati pisma, ki sem jih dobival od svoje ljubice. Ona je znala pisati s tako divno fantazijo, s takim ognjem in tako resničnostjo, da se še danes čudim, kako je mogoče bilo kasneje, da so se vse tisočere vroče prostovoljne prisage in obljube večne zvestobe — izpremenile v ničevno peno.

"Tafas sem zaupal in veroval v svojega dekleta skalovito trdno. Bil sem pač neumen mlad človek.

"Ker je moj prijatelj Langman pisma, ki sem jih redno dobival, posebno rad čital, mislil sem, da to izvrša iz njegovega prijateljstva do mene. Ugajalo mi je tudi slišati od njega hvalo nje stila in duha. Takisto mi je bila potreba govoriti vsaj z nekom o tem, o čemur je bilo srce polno.

"To je trajalo pet let. Ona je imela enoindvajset let, odbila je več snubačev in čakala mene do konca svojih študij.

"Pred petim letom sem Langmana ž njo seznanil. Bil je pri meni na praznikih na očetovem domu v Volčjaku — oče moj je bil velik skupoh, ali gostoljuben vendar; — ona je bila zopet na Pražanku na poletnem stanovanju pri prijateljski grajski gospodi, kakor vsako leto.

"Govorila je mnogo ž njim in ga hvallila. Jaz sem bil vesel, da je prijatelj moj tudi nje prijatelj. Vse si niti misliti ne bi bil mogel ne od nje ne od njega, ker kakor bi meni ne bilo nikdar na misel prišlo izneveriti prijateljevo ljubeče, tako sem sodil tudi o drugih.

Ljubezen na mojo željo ostala tajna. Sedaj, ko sem imel diplomu, sem mislil: Bog ve kaj sem, in planil sem takoj v sredino stvari, pri očetu sem snubil za njeno roko.

"On je bil osupel, trdil mi je, da nima proti moji osebi ničesar, vendar zdaj stvar še ne gre, jaz moram prej pokazati, kakšni bodo moji zasluški, moram dobiti ali dobro prakso ali dobro definitivno službo, pa tu v mestu, ne drugod.

"Jaz sem za gotovo pričakoval dobre prakse, o svoji znanosti in najnovejših metodah sem imel velik respekt.

"Žal pa se je kmalu pokazalo, da sem zidal svoje gradovo v zrak.

"Nesrečo sem imel pri prvih ozdravljanjih. Starejši kolege so mi povsod zavidno delali ovire, videl sem grdo egoistično kruhoborstvo, zaslužil sem komaj toliko, da sem živel. Bil sem strašno nesrečen.

"V tem času mi piše Langman, da je on sklenil iti v Aleksandrijo in Kairo, tam zelo pogrešajo zdravnikov, dado se izvrstni pogoji za dva, naj gre sem ž njim, v treh letih si narediva oba malo imovine in potem se lahko vrneva v domovino. V neugodnih mojih materijalnih razmerah in poleg mojih aspiracij je bila to izvrstna misel.

"To sem povedal svoji nevesti. Ona je jokala ali obljubila mi je, da me hoče čakati.

"V tem bi bila ona polnoletna, od očeta bi bila neodvisna" — sem si mislil, in kakor so bila tri leta dolg čas, vendar mi je bilo po drugi strani ljubo misliti, da potem dobim njo od nje same, ne od očeta.

"Langman pride, stanuje pri meni nekaj dni, navzoč je pri dveh tajnih shodih, ki sem jih imel ž njo in pri slovesu pred odhodom.

"Priveda v Afriko. Ob drugi priliki vam hočem razložiti natančneje, kakšen je bil najin začetek in napredek. Le toliko sedaj, da nama je izvrstno šlo, oba sva se obogatila, v dveh letih sem imel še prilično vsoto denarja. Slabše sicer, vendar tudi dobro, je prakticiral Langman. Skoro ni minil dan, da ne bi bila skupaj in govorila sva kakor ob študentskih časih, o moji zaročenki, za katero se je Langman vedno zanimal, in niti enega pisma nisem mogel zadržati, da ga ne bi bil čital tudi on.

"Tudi ona ga ni nikdar pozabila pozdraviti in je govorila o njem z jako srčnimi besedami, tako, da bi bil jaz lahko ljubosumen, a nisem bil.

"Največji zaslužek nama je dajala lekarna, katero sva bila skupno ustanovila. Gospodarstvo je imel Langman sam, deleč pa je bil obeh enak, ker je zaradi boljše moje prakse prihajalo več prejemnikov. Tudi se je moj prijatelj bolj prilagal za šarlatanstvo, ki je pri zdravilih neumnim ljudem nasproti skoraj potrebno, a vendar meni zoprno. On je z dobro vestjo prodajal "aqua distillata", ki naju ni stala skoro nič, za drag denar. Jaz sem si mislil in videl sem, da "mundus vult decipi". Denar je spravil on, in jaz sem mislil, da bova delila na koncu. Tudi ga nisem vprašal, koliko se je že nabralo, ali na priliko sem vedel, da je precejšnija vsota.

(Dalje prihodnjic.)

CUNARD ANCHOR V JUGOSLAVIJO V 9 dneh... AQUITANIA... MAURETANIA... BERENGARIA... CUNARD ANCHOR LINE, 140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

VABILO NA PLESNO VESELICO

katero priredi MAX. SLOV. GODBA NA MAXHOM dne 15. septembra 1923 v Slovenskem delavskem domu na Maxhom, Pa. Najujudnejše vabimo na to veselico občinstvo iz Maxhom okolice, kakor tudi iz Conemaugh, Franklin, Bon Air, South Fork, Beavertale, Lloydell, Dunio in Krays, Pa., pripeljite seboj svoje družine, da se bomo skupaj zabavali in prepričani smo, da vam neboše žal ako se vdeležite te naše veselice. Preskrbljeno bode z vsem najbolje za jesti in piti, za ples bode pa igrala Slov. Max. godba iz Maxhom, Pa. Vstopnina za moške 50c. Zenske in otroci se prosti vstopnine. Za obilno vdeležbo se priporoča in vabl odbor S. M. Godbe.

VAŽNO! Starokrajске Banke, naprimer: SLAVENSKA BANKA D. D. ZAGREB, PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA, ZAGREB, FRANCOSKO-SRBSKA BANKA, BEOGRAD. EMIL KISS BANKIR 133 Second Ave., New York City.